

(401SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, FEBRUARY 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

VEDIC LANGUAGE AND LITERATURE – 2

Time : Three hours

Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। (20)

- (a) नाचिकेतोपाख्यानं कस्यामुपनिषदि वर्णितम्? विवेचयत।
- (b) उपनिषदां प्रधानविषयं वर्णयत।
- (c) 'नेह नानास्ति किञ्चन' - विशदयत।
- (d) 'अन्न बहुकुर्वीत' - विशदयत।
- (e) श्रेयश्च प्रेयश्च मनुष्यमेतः - विवृणुत।
- (f) ऊ ईशा वास्य मिदं सर्वं - किं तत्रवर्णितम्?
- (g) 'चत्वारि पदजातानि' - पदस्वरूपं किं?
- (h) निपातानां स्वरूपं लिखत।
- (i) कुल्माव शब्दस्य व्युत्पत्तिं लिखत।
- (j) 'गौरिति पृथिव्यानामधेयम्' विवरणं देयम्।

2. चत्वारः समाधेयः। (4 × 5 = 20)

- (a) यमं प्रति प्रतिपादित प्रथमवरं विशदयत।
- (b) अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणः - अत्र कः नित्यः - विशदयत।
- (c) तैत्तिरीय उपनिषद् कथं प्राधान्येन निरूप्यते?
- (d) प्रातिशाख्यायाः स्वरूपं वर्णयत।
- (e) उपसर्गाणां भेदान् सोदाहरणं लिखत।
- (f) ईशावास्योपनिषदि वर्णितं विद्या स्वरूपं लिखत।

(g) 'उषा' पदस्य निर्वचनं तथा तस्याः नामानि च लिखत।

(h) 'इन्द्रियनित्यं वचनम्' इति मतस्य निरसनं लिखत।

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। (15)

(a) यथाग्रन्थं कोशपञ्चकनिरूपणं विवृणुत।

अथवा

(b) कठोपनिषदिवर्णितं आत्मस्वरूपं लिखत।

(c) शिक्षाशास्त्रस्वरूपं प्रयोजनानि च विवृणुत।

अथवा

(d) दैवतकाण्डे वर्णितं इन्द्रस्वभावं विवृणुत।

4. पञ्च ससन्दर्भं व्याख्यातः। (15)

(a) अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा।

(b) शोकातिगो मोदते स्वर्गलोके।

(c) आनन्दो ब्रह्मेति व्यजानात्।

(d) षड्भाव - विकाराः।

(e) तिस्र एव देवता इति नैरुक्ताः।

(f) 'मेघः' इति शब्दरूपस्य निरूपणं कुरुत।

(g) उत्तिष्ठत जाग्रत।

(h) शिशिरं जीवनाय - व्युत्पत्तिं लिखत।

(i) नैकपदानि निर् ब्रूयात्।

(j) क्रतो स्मर कृतं स्मर।

(402SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, FEBRUARY 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

HISTORY OF SANSKRIT LITERATURE
AND LINGUISTICS – 2

Time : Three hours

Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (20)
- (a) रघुवंशकाव्यस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।
(b) गीतगोविन्दकाव्यस्य वैशिष्ट्यं लिखत।
(c) चम्पूरामायणमधिकृत्य विवृणुत।
(d) “बाणोच्छिष्टं जगत्सर्वम्” – विशदयत।
(e) “नाटकेषु शकुन्तला” – व्याख्यात।
(f) प्राकृतभाषाणां लक्षणानि संगृहीत।
(g) Formal Analogy.
(h) अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि संगृहीत।
(i) ‘Qualitative ablacet’ – सोदाहरणं निरूपयत।
(j) वैदिक भाषायाः वैलक्षण्यं लिखत।
2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः (20)
- (a) “माधेसन्त्रियोगुणाः” सोपपत्तिकं लिखत।
(b) गद्यरचनाविषये दण्डिमहाशयस्य महत्त्वं विवृणुत।
(c) महाकाव्यलक्षणपुरस्सरं श्रीहर्षनैवधं समर्थयत।
(d) अश्वघोषमधिकृत्य लिखत।
(e) गुणवृद्धिसंप्रसारणस्वरूपं संस्कृतव्याकरणानुसारं विवेचनं कृत्वा, आधुनिक भाषाशास्त्रानुसारं तेषां प्रक्रियां निरूपयत।
(f) प्राकृतभाषाणां वर्गीकरणमधिकृत्य विविधाभिप्रायात् लिखत।

- (g) अर्थविपरिणामभेदान् सोहदाहरणं विशदयत।
(h) वैदिक-लौकिक संस्कृतयोः भेदान् विवृणुत

3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। (15)

- (a) भवभूतेः पाण्डित्यं तस्यरूपाकानुसारं प्रपञ्चयत।
(b) भर्तृहरेः शतकत्रयं सोदाहरणं विवृणुत।
(c) प्राकृतभाषाणां प्रादुर्भावं सोपपत्तिकं लिखत।
(d) Vowel gradation - with its classification - Explain with examples.

4. पञ्चानां लघुटिप्पणी लिखत। (5 × 3 = 15)

- (a) ऋतुसंहारः।
(b) भट्टिकाव्यम्।
(c) मुद्राराक्षसम्।
(d) विशाखदत्तः।
(e) भासः।
(f) पिता।
(g) प्रत्यक्ष।
(h) तल्लयः।
(i) स्त्री।
(j) असुर।

(403SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, FEBRUARY 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

DARSANAS – 2

Time : Three hours

Maximum : 70 marks

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (20)
- (a) तर्कसंग्रहानुसारं पदार्थाः कति, कानि तेषां नामनि।
(b) विरुद्धस्य किं लक्षणम्।
(c) प्रागभावस्य किं लक्षणम्?
(d) व्याप्तिलक्षणम् किं ?
(e) समवेतसमवाय सन्निकर्षः कः ?
(f) सौत्रान्तिक नियमान् लिखत ?
(g) चार्वाकसिद्धान्तानुसारं द्रव्याणि कति ?
(h) जैनदर्शनसम्मतदेवतास्वरूपं किम् ?
(i) जैनमते कति प्रमाणानि सन्ति ?
(j) चार्वाकमते मोक्षः कः ?
2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः (20)
- (a) पृथिव्याः लक्षणं निरूप्य दलसार्थक्यं लिखत।
(b) प्रत्यक्षप्रमायाः किं लक्षणं? कतिविधं?
(c) किं नाम स्वार्थानुमानम्?
(d) वाक्यं कतिविधम्?
(e) समवायस्य किं लक्षणम्?
(f) बौद्धमतानुसारं आर्यसत्यानांस्वरूपं संक्षिपत।
(g) जैनमते नवतत्वानां स्वभावं वर्णयत।
(h) 'वृकपदं पश्य यद्वदन्ति बहुश्रुताः' - विशदयत।
3. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। (30)
- (a) तर्कसंग्रहानुसारं परार्थानुमानं निरूपयत।
(b) हेत्वाभासः कः? कति? असिद्धं सप्रभेदं लक्षयत।
(c) बौद्धमतानुसारं प्रमाणस्वरूपं प्रपञ्चयत।
(d) जैनमतानुसारं मोक्षस्वरूपं संगृहीत।

(404SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, FEBRUARY 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

POETICS AND AESTHETICS (VII)

Time : Three hours

Maximum : 70 marks

सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (20)
 - (a) प्रतिभागुणः कीदृशः ?
 - (b) रामायणे रसः कः ? निरूपयत।
 - (c) गुणीभूतव्यङ्ग्यप्रकारं निरूपयत।
 - (d) संवादाः कतिविधः ?
 - (e) सन्ति नवाः काव्यार्थाः - विवृणुत।
 - (f) मम्मटाभिमतं रसस्वरूपम् लिखत।
 - (g) भट्टलोल्लटाभिमतं रसस्वरूपं संक्षिपत।
 - (h) रसभेदान् निरूपयत।
 - (i) रसाभासस्वरूपं विवृणुत।
 - (j) “रामोऽसौ भुवनेषु विक्रमगुणैः” अत्र ध्वनिं निरूपयत।
2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः (4 × 5 = 20)
 - (a) विभावादयः प्रत्येकमेव रसाभिव्यक्तिं प्रति हेतवः आहोस्विन्मिलिता इति सप्रमाणं लिखत।
 - (b) मम्मटमतेन भरतसूत्रं स्फुटं व्याख्येयम्।
 - (c) लक्षणामूलध्वनेः सोदाहरणं भेदान् लिखत।
 - (d) भक्तिरसस्य स्वरूपं स्यात् च विवेचयत।
 - (e) गुणीभूतव्यङ्ग्ययोगेनापि काव्यानामपूर्वत्वं कथं भवति ? विवृणुत।
 - (f) वाणी नवत्वमायाति - विशदयत।
 - (g) कालभेदादपि वस्तुभेदं प्रदर्शयत।
 - (h) संवादस्वरूपं सप्रभेदं प्रपञ्चयत।
3. एकः प्रश्नः समाधेयाः। (15)
 - (a) रसानां अङ्गाङ्गिभावाभावे भारते कुतः शान्तस्याङ्गिता - विवृणुत।
अथवा
 - (b) “अवस्यादेशकालादि - विशेषैरपि जायते” - व्याख्यात।
4. एकः प्रश्नः समाधेयाः। (15)
 - (a) अभिधामूलव्यङ्ग्य ध्वनेः स्वरूपं सोदाहरणं सभेदं च निरूपयत।
अथवा
 - (b) “भावस्य शान्तिरुदयः सन्धिः शबलता तथा” - विवृणुत।

(405SN21)

M.A. DEGREE EXAMINATION, FEBRUARY 2024.

Fourth Semester

Sanskrit

THEORIES OF RASA AND DHVANI (VIII)

Time : Three hours

Maximum : 70 marks

सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः (20)
 - (a) रसाभासः।
 - (b) भावशान्तिः।
 - (c) शबलता।
 - (d) भावसन्धिः।
 - (e) शृङ्गारे यमकादीनां सन्निवेशनम्।
 - (f) मधुरः।
 - (g) श्लेषः प्रसादः समता।
 - (h) उपमा ध्वनिः
 - (i) वाक्य ध्वनिः
 - (j) श्लेष ध्वनिः।
2. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः (20)
 - (a) माधुर्यं जगन्नाथानुसारं
 - (b) समार्थं निरूपयत।
 - (c) अर्थगुणेषु अर्थव्यक्तिं निरूपयत।
 - (d) उदारतां लक्षयत।
 - (e) ध्वनिभेदान् निरूपयत।
 - (f) उत्प्रेक्षाध्वनिः।
 - (g) गुणी भूतव्यङ्ग्यस्योदाहरणम्।
 - (h) शब्दशक्तिमूलक अर्थान्तरन्यास ध्वनिः।
3. एकः प्रश्नः समाधेयाः (15)
 - (a) ध्वनिभेदान् ध्वन्यालोकमनुसृत्य निरूपयत।
अथवा
 - (b) अलंकाराणां रसाङ्गत्वनिरूपणं कुरुत।
4. एकः प्रश्नः समाधेयाः (15)
 - (a) काव्ये गुणानां स्थितिं जगन्नाथानुसारं प्रदर्शयत।
अथवा
 - (b) जगन्नाथकृतगुणनिरूपणं प्रदर्श्य, तेन कृतं प्राचीनानामभिप्रायनिरसनं च विशदयत।